

บันทึกทางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

(พ.ศ. ๒๔๙๕ - พ.ศ. ๒๔๘๙)

นางสาวเทียมจันทร์ อำแหง

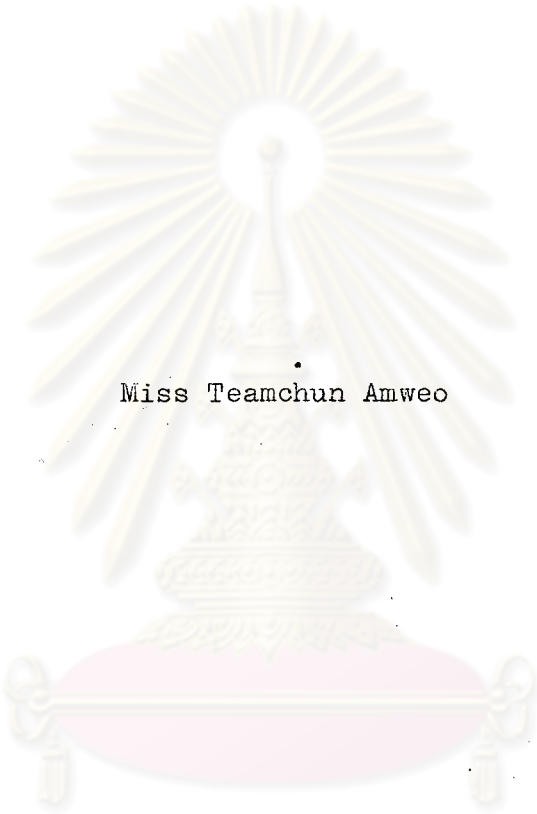
ศูนย์วิทยุทรัพยากร
วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๑

I1581321b

THE ROLE OF FIELD MARSHAL PIBUL SONGGRAM IN THAI POLITICS

(A.D. 1932 - 1944)

Miss Teanchun Amweo

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

for the Degree to Master of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1978

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาททางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป.พิบูลสงคราม
(พ.ศ. ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๔๘๓)

โดย

นางสาวเทียมจันทร์ อ้าแห้ว

แผนกวิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิเศษ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

วไล วัฒนพงศ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วไล วัฒนพงศ์)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช)

เกษมสุข นุ่มนนท์

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษมสุข นุ่มนนท์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาคนควาพบว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นผู้นำ และเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความเข้มแข็ง มีระเบียบวินัย นิยมใช้อำนาจเด็ดจักรในการบริหารและการปกครองประเทศ มีวิธีการสร้างและรักษาอำนาจโดยอาศัยกำลังทหารและกำลังตำรวจ ใช้ลัทธิชาตินิยมเป็นเครื่องมือในการเร้าใจประชาชนให้เชื่อถือ และปฏิบัติตามผู้นำ มีความปรารถนาที่จะยกระดับฐานะของประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรืองทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ

ผลงานของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่วนใหญ่เป็นงานสร้างชาติทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังจะเห็นได้จากการเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศสและอังกฤษ การกำจัดอิทธิพลของชาวต่างประเทศออกจากระบบเศรษฐกิจของไทย ส่งเสริมให้คนไทยประกอบอาชีพให้เป็นหลักแหล่ง ปรับปรุงแก้ไขวัฒนธรรมไทยในคานต่าง ๆ

เนื่องจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำที่มีพื้นฐานมาจากทหาร ดังนั้นกรรมวิธีในการบริหารและการปกครองประเทศ จึงมีลักษณะเป็นแบบทหาร กล่าวคือนายกรัฐมนตรีมีอำนาจเด็ดขาดในการกำหนดนโยบายหรือดำเนินนโยบายต่าง ๆ แต่เพียงผู้เดียว พฤติกรรมดังกล่าวมีผลให้พัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยต้องหยุดชะงักลงในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ครองอำนาจอยู่ในระยะแรกดังได้กล่าวมาแล้ว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

most important theme towards his political credit was Nationalist Ideology with himself as the role architect and imitator.

The dominant feature of the Field Marshal's works was a process of Nation-building, politically, economically, and socially as seen from the demands on former Thai territories from both France and England, the elimination of foreign influence in the Thai economy, the promotion of occupations for the Thais, as well as a campaign to foster a true Thai culture.

Due to his educational background, the Field Marshal's style was military in orientation. His power was absolute and decisions made solely rested upon himself. This pattern of behavior resulted in a delay of political development process during his rein.

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี เพราะความกรุณาช่วยเหลือของ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ที่กรุณาให้คำแนะนำและความเมตตาต่อ
ผู้เขียนตลอดมา ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. วไล ฌ ป้อมเพชร และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แดมสุข นุ่มนนท์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม และคุณพัชรบูล
แพรวอตตา (พิบูลสงคราม) ที่กรุณาให้ผู้เขียนเข้าพบเพื่อสัมภาษณ์และอนุญาตให้ใช้
ห้องสมุดพิบูลสงครามเพื่อค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ พร้อม
กันนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณหญิงเลขา อภัยวงศ์ และ ศาสตราจารย์
ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ที่กรุณาให้ผู้เขียนเข้าพบและได้ให้ข้อเท็จจริงที่เป็นประ-
โยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ร.อ. สมพงษ์ ไหม่วิจิตร เสนาธิการโรงเรียนนายร้อยพระ
จุลจอมเกล้า เจ้าหน้าที่แผนกเก็บสำเนาเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ห้องสมุดรัฐสภา
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ห้องสมุดกระทรวงกลาโหม หอสมุดแห่งชาติ หอสมุด
กลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กรุณาให้ความ
สะดวกในการค้นคว้าเอกสารประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักฐานในการเขียนวิทยา
นิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ พันตำรวจเอก (พิเศษ) พร้อม นิคมภักดี และ
คุณสุภาพ นิคมภักดี ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการโรเนียวและเข้ารูปเล่มทำให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์.

เทียมจันทร์ อ่ำแหวน

บทคัดย่อภาษาไทย

ง.

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

น.

กิตติกรรมประกาศ

ฉ.

บทนำ

ค.

บทที่ ๑ ปัจจัยในการเลือกรูานะทางสังคมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ก. ชาติภูมิกำเนิด

ด.

ข. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ด.

ค. การศึกษาเล่าเรียน

บ.

ง. เศรษฐกิจและวิเคราะห์

จ.

บทที่ ๒ ลักษณะการขึ้นสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป.

พิบูลสงคราม

ก. สภาพทางการเมืองในสมัยรัชกาลที่ ๖

๑๖

ข. แนวความคิดทางการเมืองของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ก่อนการปฏิวัติ ๒๔๗๕

๒๔

ค. จอมพล ป.พิบูลสงครามกับการปฏิวัติ ๒๔๗๕

๓๐

ง. การเริ่มบทบาททางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป.

พิบูลสงคราม

๔๗

จ. จอมพล ป.พิบูลสงครามกับความแตกแยกภายในคณะราษฎร

๕๒

บทที่ ๓ ปัจจัยในการเลือกรูานะทางการเมืองของจอมพล ป.

พิบูลสงคราม

๖๑

ข. สภาพทางการเมืองตอนปลายสมัยรัฐบาลพระยาพหล

พลพยุหเสนา

บทที่ ๓ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีคนที่ ๓ ของประเทศไทย	๕๖
ก. การเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๕๖
ข. การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดแรกของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๐๔
ค. นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน	๑๑๒
ง. วิธีการบริหารราชการแผ่นดินและอำนาจการตั้งราชการ ของนายกรัฐมนตรี	๑๒๔
จ. การดำเนินนโยบายทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๓๒
บทที่ ๔ นโยบายการสร้างชาติของจอมพล ป.พิบูลสงคราม	๑๕๕
ก. จุดมุ่งหมายในการดำเนินนโยบายสร้างชาติ	๑๕๕
ข. วิธีการเร้าใจคนไทยให้ปฏิบัติตามนโยบายสร้างชาติ	๑๖๕
ค. วิธีดำเนินนโยบายสร้างชาติ	๑๗๒
๑. กำนันการเมือง	๑๗๒
๒. กำนันเศรษฐกิจ	๑๘๐
๓. กำนันสังคม	๑๘๖
สรุปและวิเคราะห์	๒๑๗
บทที่ ๕ เมืองหลังการเข้าสู่สงครามของจอมพล ป.พิบูลสงคราม	๒๑๕
ก. สถานะการณ์ของโลกก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา	๒๑๕
ข. นโยบายของญี่ปุ่นต่อประเทศไทย	๒๒๑
ค. การกำหนดแนวทางในการป้องกันประเทศ	๒๒๒
๑. การดำเนินนโยบายความเป็นกลาง	๒๒๒

	หน้า
๒. กานการทูต	๒๒๕
๓. กานการทหาร	๒๒๖
๔. กานประชาชน	๒๒๘
๕. กานรัฐบาล	๒๓๓
ง. สถานะการณของประเทศไทยก่อนสงครามมหาเอเซีย บูรพา	๒๓๔
จ. การตัดสินใจเข้าสู่สงครามของจอมพล ป.พิบูลสงคราม	๒๔๐
ฉ. มูลเหตุแห่งการสงครามระหว่างไทยกับอังกฤษและ สหรัฐอเมริกา สรุปและวิเคราะห์	๒๕๓ ๒๗๘
บทที่ ๒ การเมืองและการปกครองของไทยในสมัยสงคราม	๒๘๑
ก. การกำหนดนโยบายในการปกครองประเทศ	๒๘๑
๑. การจัดตั้งคณะรัฐบาลชุดสงคราม	๒๘๑
๒. นโยบายของรัฐบาลในสมัยสงคราม	๒๘๘
ข. การใช้อำนาจและการตั้งราชการของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๓๐๒
๑. อำนาจหน้าที่ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม	๓๐๓
๒. วิธีการตั้งราชการของจอมพล ป.พิบูลสงคราม	๓๑๔
ค. วิธีการปกครองและควบคุมการปฏิบัติงานของ ข้าราชการ	๓๑๘
ง. สภาวะทางการเมืองและการปกครองในระหว่าง สงคราม	๓๓๑

๑. การยึกอายุสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาวะ สงคราม	๓๓๒
๒. การเผยแพร่ลัทธิยู่น่า	๓๓๕
๓. สิทธิเสรีภาพทางการเมืองในระหว่างสงคราม	๓๔๕
๔. การยับยั้งสภาผู้แทนราษฎร สรุปวิเคราะห์	๓๕๓
บทที่ ๗ การสิ้นสุดอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๓๖๔
ก. การสิ้นสุดอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๓๖๔
๑. ความขัดแย้งระหว่างจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับ นายปรีดี พนมยงค์	๓๖๔
๒. การดำเนินนโยบายต่อต้านญี่ปุ่นของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม	
๓. ความพ่ายแพ้ของรัฐบาลต่อสภาผู้แทนราษฎร	๓๘๖
ข. สถานภาพของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายหลังจากการ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	๔๐๗
๑. การพ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด	๔๐๗
๒. จำเลยขอหาอาชญากรสงคราม สรุปและวิเคราะห์	๔๑๔ ๔๓๒
บรรณานุกรม	๔๓๔
ภาคผนวก	๔๖๔
ประวัติผู้เขียน	๔๗๕

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในบรรดาผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ หรือที่เรียกว่า คณะราษฎรนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้ก่อการฯ เพียงผู้เดียวที่มีอำนาจและอิทธิพลอยู่ในวงการเมือง และการปกครองของประเทศไทย เป็นระยะเวลาต่อเนื่องอันยาวนาน กล่าวคือ ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จอมพล ป.พิบูลสงคราม สามารถสร้างชื่อเสียงและเกียรติยศจนได้รับความไว้วางใจจากคณะราษฎรและสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ซึ่งยังผลให้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ดำเนินการบริหารและปกครองประเทศเป็นระยะเวลาต่อเนื่องถึง ๒ ปี ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เด่นกว่าผู้ก่อการฯ คนอื่น ๆ

ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ดำเนินการบริหารและปกครองประเทศด้วยอำนาจเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว เพราะปรากฏว่า การกำหนดนโยบาย ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของรัฐบาลมีผลมาจากแนวความคิดและความประสงค์ของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ทั้งสิ้น เช่น นโยบายในการบริหารประเทศ นโยบายสร้างชาติ พระราชบัญญัติวัฒนธรรมฉบับต่าง ๆ เป็นต้น บรรดาระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ประชาชนคนไทยทุกคนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้นำที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อการเมืองและการปกครองของไทยในระบอบประชาธิปไตย

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าสมควรที่จะทำการศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ด้านการเมืองและการปกครอง โดยพิจารณาปัจจัยในการก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และการปกครอง วิธีการสร้างและ

รักษาอำนาจ ตลอดจนเทคนิคและวิธีการดำเนินการบริหารและการปกครองประเทศ พร้อมทั้งพิจารณามูลเหตุที่ทำให้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องสูญเสียอำนาจในปี พ.ศ. ๒๔๘๗

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาลักษณะการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการปกครองของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม
๒. เพื่อศึกษาบทบาทของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ในฐานะนายกรัฐมนตรี คนที่ ๓ ของประเทศไทย
๓. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างและรักษาอำนาจของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม
๔. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองและการปกครองของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ว่ามีผลกระทบต่อลักษณะการเมืองและการปกครองของไทยในระยะบอบประชาธิปไตยอย่างไร
๕. เพื่อศึกษาผลงานของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ว่ามีผลดีและผลเสียต่อประเทศชาติอย่างไร
๖. เพื่อศึกษามูลเหตุที่ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. ๒๔๘๗

ขอบเขตของการศึกษา

จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นระยะเวลารวมทั้งสิ้น ๑๕ ปี คือระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๗ และระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๐๐ แต่เนื่องจากการศึกษาบทบาททางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทั้งสองยุคในระยะเวลาที่จำกัดอาจทำให้ผลการวิจัยไม่สมบูรณ์เพียงพอ

ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งที่จะศึกษาบทบาททางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป.พิบูลสงครามในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๗ ซึ่งเป็นระยะแรกที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้เริ่มเข้าสู่วงการเมืองและการปกครองของไทยเท่านั้น

วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล

ในการศึกษาและวิจัยนั้นผู้เขียนได้ดำเนินการวิจัยแบบอาศัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยวิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Anatitical dercription)

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิจัยนั้นได้จากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) จากแหล่งต่าง ๆ คือ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ หอสมุดรัฐสภา หอสมุดพิบูลสงคราม รวมทั้งการไขข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง (Secoundary Sources) จากห้องสมุดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ซึ่งได้แก่ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม คุณหญิงเลขา อภัยวงศ์ และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ

๑. เพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์ทางการเมืองและการปกครองภายหลังการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
๒. เพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทางการเมืองและการปกครองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ว่ามีผลกระทบต่อการเมืองและการปกครองของไทยในระบอบประชาธิปไตยอย่างไร
๓. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผู้นำของไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

อักษรย่อในเชิงอรรถ

สสร. หมายถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
กจช. " กองจดหมายเหตุแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย